

De belangrijkste zaken uit de Miljoenennota 2025

Algemeen economisch beeld: aandacht nodig voor herstel economie, oplopend begrotingstekort

Na een aantal magere kwartalen zal de Nederlandse economie de komende tijd weer gematigd groeien, mede dankzij hogere lonen en een aantrekkende wereldhandel. Hoewel de arbeidsmarkt krap is gebleven, maken de lonen nu een inhaalslag. Dit zorgt ervoor dat huishoudens meer te besteden hebben, wat de binnenlandse consumptie stimuleert. Voor het bedrijfsleven, en in het bijzonder de energie-intensieve industrie, was het een moeilijke periode, maar de uitvoer trekt nu ook weer aan. De groei van het bruto binnenlands product (bbp) blijft met een stijging van 0,6% bescheiden, als gevolg van de eerdere zwakke kwartalen. In 2025 wordt een sterkere groei van 1,5% verwacht, wat wijst op economisch herstel.

De koopkracht van huishoudens neemt toe door zowel hogere lonen als lastenverlichting. Voor dit jaar is een gemiddelde koopkrachtstijging van 2,5% voorzien, en in 2025 zal deze stijging nog eens 0,7% bedragen. Deze vooruitzichten zijn verbeterd ten opzichte van eerdere ramingen, vooral door de lastenverlichting die is vastgelegd in het hoofdlijnenakkoord. Het aantal mensen dat onder de armoedegrens leeft, zal naar verwachting dalen naar 4,4% van de bevolking in 2025. Daarna zal dit percentage mogelijk weer licht stijgen.

Tegelijkertijd stijgt het begrotingstekort aanzienlijk en komt het de komende jaren dicht bij de Europese grens van -3% van het bbp. Dit komt deels door de lastenverlichting en andere structurele factoren, zoals de vergrijzing en hogere rentelasten. Zonder aanvullende maatregelen zal het begrotingssaldo in 2025 verslechteren. Hierdoor bestaat het risico dat toekomstige tegenvallers kunnen leiden tot gedwongen bezuinigingen.

De overheidsschuld blijft voorlopig op een relatief laag niveau, maar volgt wel een stijgende lijn. Zonder aanvullend beleid kan de schuld in 2038 oplopen tot 70% van het bbp, wat boven de Europese grens van 60% ligt. Hierbij is nog geen rekening gehouden met extra kosten voor de zorg of aanvullend klimaatbeleid na 2030, wanneer het huidige klimaatfonds afloopt. Hoewel de staatsschuld niet direct zorgwekkend is, wijst deze ontwikkeling erop dat toekomstige generaties mogelijk te maken krijgen met hogere financiële lasten door het huidige beleid.

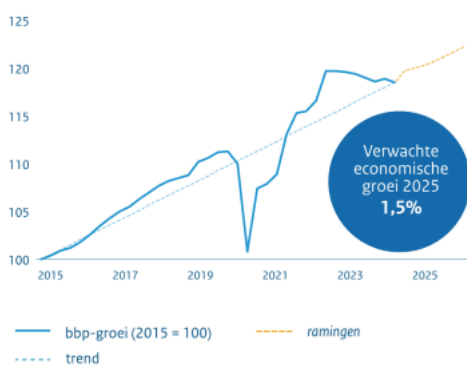
Kortom, de Nederlandse economie groeit weer licht door stijgende lonen en een aantrekkende handel, en de koopkracht verbetert. Echter, het oplopende begrotingstekort en de stijgende staatsschuld vragen om waakzaamheid om de toekomstige economische stabiliteit te waarborgen.

Ontwikkelingen in de economie

Naar verwachting groeit de economie in 2024 met 0,6% en in 2025 met 1,5%. Huishoudens hebben meer te besteden vanwege lastenverlichtingen, afnemende inflatie en een inhaalgroei van de lonen. De lonen maken een inhaalgroei vanwege de arbeidsmarktkrapte en de vertraagde doorwerking van inflatie in de lonen. Voor het vertrouwen in de economie blijft het van belang dat de inflatie wordt beperkt.

Naar verwachting zal ook de herstellende wereldhandel positief bijdragen aan economische groei. Voor het toekomstig verdienvermogen van Nederland is productiviteitsgroei belangrijk. Deze daalt echter al jaren, net als in andere landen met een hoog inkomen per hoofd van de bevolking. De vergrijzing zal de komende jaren echt op gang komen en de overheidsfinanciën onder druk zetten.

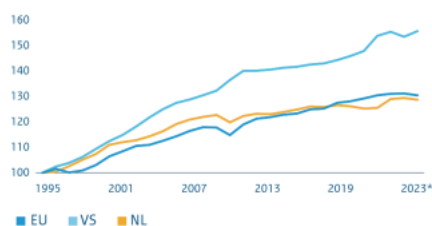
Economische groei

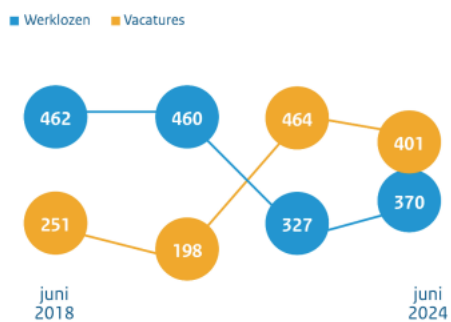
Inflatie

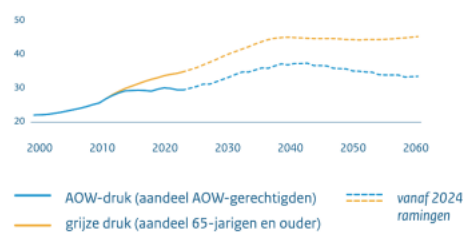
Productiviteit

Werkloosheid en vacatures (aantal x1000)

Vergrijzing

Voorwaarden voor een duurzame en concurrerende economie

Het kabinet werkt aan duurzame welvaartsgroei in Nederland. De Nederlandse economie is concurrerend en innovatief. Dat is een goede uitgangspositie. Maar het kan altijd beter. Het kabinet wil dat Nederland weer gaat behoren tot de top 5 van landen met de beste concurrentiepositie. Tegelijkertijd heeft Nederland te maken met schaarste, zoals een tekort aan personeel en ruimte. Dit kan de welvaartsgroei in brede zin onder druk zetten. Overheid en markt spelen allebei een rol in de context van deze schaarste. De overheid stelt doelen, prioriteiten en randvoorwaarden waarbinnen mensen werken en ondernemen. De markt verdeelt de schaarse middelen via het prijsmechanisme. Een gezonde economie en florerende bedrijven zijn noodzakelijk voor de welvaart. Het kabinet zal in zijn beleidskeuzes dan ook zoveel mogelijk ruimte geven aan ondernemerschap en innovatieve bedrijven.

Schaarste

Personeel

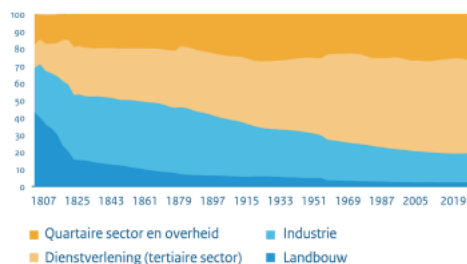
Ruimte

Geld

Dynamiek in de economie

Door de tijd heen is de Nederlandse economie veranderd. Lange tijd bood landbouw de meeste werkgelegenheid, toen de industrie en nu de dienstensector. Aanpassing aan wisselende (markt)omstandigheden door ondernemerschap en innovatie vormt een belangrijke bron van welvaart.

Economische randvoorwaarden

Het kabinet stelt economische randvoorwaarden. Eerlijke concurrentie en innovatie zijn belangrijk voor de welvaartsgroei en betaalbare producten en diensten. Economische veiligheid is van belang vanwege de veranderende geopolitieke context. Groene groei is van belang voor de welvaart van toekomstige generaties. Binnen deze randvoorwaarden zijn burgers, ondernemers en bedrijven vrij om te handelen. Zo faciliteert de overheid een duurzame en concurrerende economie.

Eerlijke concurrentie en innovatie

Economische veiligheid en voldoende strategische autonomie

Groene groei

Maatschappelijke voorwaarden

Om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen in een duurzame en concurrerende economie, zijn maatschappelijke voorwaarden van belang:

Toegang tot publieke voorzieningen

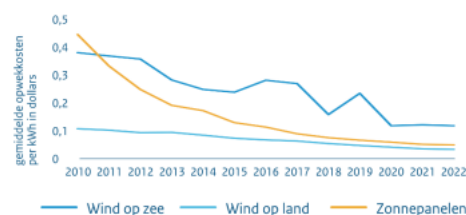
Vertrouwen in overheidsinstituties

Voldoende bestaanszekerheid

Lagere kosten elektriciteitsproductie

Innovatie heeft gezorgd voor lagere kosten van hernieuwbare energiebronnen. Deze zijn nodig voor groene groei.

Arbeidsmarkt: door op de ingeslagen weg

Het kabinet gaat door met het Wetsvoorstel meer zekerheid flexwerkers. In dit wetsvoorstel wordt onder andere het nulurencontract vervangen door een bandbreedtecontract. Conform het SER MLT-advies worden de uitzendfasen verkort en wordt een gelijkwaardig totaalpakket van arbeidsvoorwaarden geïntroduceerd voor uitzendkrachten. Dit wetsvoorstel ligt op dit moment ter advies bij de Raad van State.

Het kabinet geeft gehoor aan de oproep van de Europese Commissie om de prikkels te verminderen om flexibele of tijdelijke contracten te gebruiken. De Commissie beveelt ook aan om rekening te houden met sectorspecifieke behoeften, structurele tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aan te pakken. Dit kan onder meer door het onbenutte arbeidspotentieel aan te boren. Een andere mogelijkheid is om mobiliteit aan te moedigen naar hoge productiviteitssectoren en sectoren met grote maatschappelijke uitdagingen, zoals de bouw en de zorg en techniek.

Iedereen die kan werken moet werken

Het kabinet gaat mensen stimuleren en helpen om (meer) te werken en gaat werk meer lonend maken. Werk geeft mensen grip op hun bestaan. Daar komt bij dat iedereen in deze tijden van arbeidskrapte nodig is. Het is belangrijk dat iedereen die kan werken, dat ook doet.

Het kabinet ziet daarom een belangrijke rol voor zichzelf weggelegd om de krapte in goede banen te leiden. Het kabinet zet in op beleid langs vijf lijnen.

1. Keus voor de kwaliteit van werk
2. Het versterken van de economie
3. Het verhogen van de productiviteit
4. Het vergroten van duurzame arbeidsmarktparticipatie
5. Het verbeteren van de match tussen werkzoekenden en werkgevers

Het kabinet ziet de krapte ook als een kans om ouderen, statushouders en andere groepen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt naar werk te begeleiden. En dat biedt weer kansen voor u.

Rol werkcentra verder uitgebreid en versterkt

Om te zorgen dat werkzoekenden en werkgevers elkaar eenvoudig kunnen vinden, werkt het kabinet aan de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur. In elke arbeidsmarktregio komt één gezamenlijk regionaal loket: het Werkcentrum. Werkzoekenden, werkenden en werkgevers kunnen daar terecht met vragen over werk, loopbaanontwikkeling, scholing en personeelsvraagstukken. Ook wordt het van-werk-naar-werk-stelsel versterkt om wisselen van baan soepeler te laten verlopen. Verder wordt de samenwerking tussen de publieke en private partijen versterkt. Een goede samenwerking met (private) uitvoerders, opleidingsinstituten en uitzendorganisaties in de arbeidsmarktregio is van belang voor goede matching.

Om de samenwerking verder te verstevigen en arbeidsmarktbeleid af te stemmen komt er een Landelijk Beraad en in iedere arbeidsmarktregio een Regionaal Beraad. Deze beraden moeten de speerpunten benoemen en het geld verdelen. Het Werkcentrum dient als toegangspoort voor dienstverlening van publieke en private partijen. Het kabinet vergroot de baankansen van mensen met een arbeidsbeperking. Het kabinet zet stappen naar een inclusievere arbeidsmarkt waarin mensen met een arbeidsbeperking volop meedoen. En waarin zij bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen. Ook als zij hierbij een steuntje in de rug nodig hebben. Daarom wordt de Banenafpraak verbeterd en wordt beschut werk bevorderd.

Arbeidsparticipatie nieuwkomers moet omhoog

Het kabinet zet zich in voor het verhogen van de arbeidsparticipatie van nieuwkomers. Nieuwkomers integreren sneller wanneer zij werken. Het kabinet biedt hierbij ondersteuning op het terrein van taal, werk en kennis van de Nederlandse samenleving, inclusief normen en waarden. Het actieplan Statushouders aan het werk biedt daarbij een bredere aanpak om deze groep aan het werk te krijgen. Onderdeel hiervan is het creëren van startbanen voor statushouders. Een idee dat het voorgaande kabinet al lanceerde. Ook stimuleert het kabinet

de arbeidsparticipatie van mensen met een migratieachtergrond met de werkagenda Verdere integratie op de arbeidsmarkt. Werkgevers worden ontzorgd, zodat dit hen niet onnodig veel tijd en geld kost. Over de wijze waarop lezen we niets. Het kabinet helpt Oekraïense ontheemden mee te doen op de Nederlandse arbeidsmarkt. Meer dan de helft van hen heeft betaald werk in Nederland, vaak in deeltijd en onder het eigen opleidings- en kwalificatieniveau. Daar waar nodig wordt deze groep ondersteund door ze te begeleiden naar passend en duurzaam werk.

Wetsvoorstel participatiewet in balans

Het Wetsvoorstel participatiewet in balans voorziet in een aantal aanpassingen aan de bestaande Participatiewet om de balans tussen bestaanszekerheid, re-integratie en handhaving te verbeteren. De wet streeft ernaar de ondersteuning voor mensen die afhankelijk zijn van bijstand beter af te stemmen op hun mogelijkheden en omstandigheden. Daarnaast is er meer handelingsruimte voor uitvoerende professionals om maatwerk te leveren, met meer focus op vertrouwen en menselijke maat. Ook dit is een voortzetting van bestaand beleid.

Banenafpraak verbeteren

De doelstellingen van de banenafpraak zijn niet bereikt, waardoor de quotumregeling in stand wordt gehouden. Er zijn vervolgstappen aangekondigd om de banenafpraak te verbeteren (Kamerstukken II 2022/23, 34 352, nr. 281). Het gaat onder meer om een beperkte verbreding van de doelgroep banenafpraak met vergelijkbare mensen. Ook wordt het beschikbaar stellen van loonkostensubsidie in de WIA, WW en Wajong uitgewerkt. Een ander belangrijk aspect dat ook in de evaluatie van de Participatiewet benoemd werd, is de duurzaamheid van werk(hervatting). Deze onderwerpen zullen de komende jaren prominent aan de orde komen bij onderzoek naar de werking van de Participatiewet. Ook hier is het zoeken naar de concrete uitwerking.

Handhaving zzp van start

Het kabinet vindt het belangrijk dat werknemers en zelfstandigen hun werk onder goede condities kunnen verrichten. Dit is ook van belang voor het vergroten van de arbeidsparticipatie en de arbeidsproductiviteit, het beperken van uitval door ziekte en arbeidsongeschiktheid, en het bevorderen van de duurzame inzetbaarheid van werkenden.

De aanpak schijnzelfstandigheid is een onderdeel van het Nederlandse Herstel- en Veerkrachtplan. Hieraan is het kabinet veel gelegen, vooral financieel. De publicatie van de Wet VBAR houdt hiermee verband. Dit wetsvoorstel ligt momenteel bij de Raad van State voor advies. Met de Wet VBAR wil het kabinet duidelijkheid voor zelfstandigen en werknemers geven en ook voor bescherming van deze groepen zorgen. Opdrachtgevers, uitvoerders en toezichthouders weten dan wanneer een loondienst passend is. Ook is dan duidelijk onder welke voorwaarden zelfstandig ondernemers kunnen worden ingeschakeld met als doel om een gelijk spelveld te creëren op de arbeidsmarkt.

Naast de duidelijkheid wordt ook een civielrechtelijk rechtsvermoeden voor werkenden opgenomen in dit wetsvoorstel. Dit is vooral belangrijk om schijnzelfstandigheid aan de basis van de arbeidsmarkt te voorkomen. Voor de ABU is het belangrijk dat ondernemerscriteria onderdeel gaan worden van de beoordeling van de arbeidsrelatie. Dit is essentieel om zelfstandig ondernemers van werknemers te kunnen onderscheiden.

De verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering zou ook voor een gelijk spelveld moeten zorgen tussen zelfstandigen onderling en tussen werknemers en zelfstandigen. De ABU vindt dat een contractvorm-neutraal sociaal zekerheidsstelsel een passende aanpak is om een gelijk spelveld te creëren.

Vanaf 1 januari 2025 gaat de Belastingdienst weer handhaven op schijnzelfstandigheid. De ABU vindt het teleurstellend dat de handhaving opstart maar er nog steeds geen duidelijke handhavingkaders zijn. Dit leidt tot veel onrust en onzekerheid.

De personeelskrapte binnen de zorgsector is groot. Belangrijk is dat medewerkers van zorg- en welzijnsorganisaties met plezier in loondienst kunnen blijven werken. Dat betekent een goed evenwicht met

zzp'ers, zodat medewerkers in loondienst niet de gaten in de roosters hoeven dicht te lopen. Zelfstandigen in zorg en welzijn blijven welkom, binnen de kaders van wet- en regelgeving.

Toelatingsstelsel

Het kabinet deelt de stand van zaken van de behandeling van het Wetsvoorstel Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten, dat nu in behandeling is bij de Tweede Kamer. Verder wordt slechts vermeld dat de Arbeidsinspectie wordt uitgebreid en dat tot 1 januari 2027, de beoogde startdatum van de handhaving op de toelatingsplicht, de extra inspecteurs na hun opleiding worden ingezet op de handhaving van de huidige arbeidswetten. Deze voor u belangrijke wet komt er dus karig van af in de stukken.

Concurrentiebeding: tegengaan misbruik

Wetgeving rondom het geldig opnemen en invoeren van een concurrentiebeding wordt gewijzigd. De Wet modernisering concurrentiebeding moet ervoor zorgen dat werkgevers niet meer onnodig een concurrentiebeding in de arbeidsovereenkomst opnemen. De impact hiervan is immers groot. Het concurrentiebeding zorgt ervoor dat werknemers niet zomaar naar een concurrent over kunnen stappen om daar hetzelfde werk te doen. Uit onderzoek blijkt dat werkgevers misbruik maken van het concurrentiebeding. Daar wil het kabinet paal en perk aan stellen. Zo wordt de positie van werkenden sterker en verbetert de arbeidsmobiliteit.

De ABU respecteert het grondwettelijke recht van werknemers op vrije arbeidskeuze en onderschrijft daarmee het belang van een effectieve aanpak van oneigenlijk gebruik van concurrentiebedingen die aan werknemers worden opgelegd. Wij steunen het wetsvoorstel, maar zien ook dat enkele maatregelen zorgwekkende gevolgen met zich mee kunnen brengen. Dit heeft de ABU schriftelijk kenbaar gemaakt.

Meer betrokkenheid flexwerkers in ondernemingsraden

De overheid bevordert het functioneren van de arbeidsmarkt door bescherming te bieden en de belangen van werknemers te waarborgen in evenwicht met de belangen van de onderneming. De overheid voorziet hierbij in een minimumniveau van arbeidsrechtelijke bescherming, bijvoorbeeld als het gaat om arbeidsomstandigheden, arbeidsverhoudingen en arbeidsvoorwaarden, met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemer. Uit onderzoek is gebleken dat 31% van de ondernemers die verplicht zijn een ondernemingsraad in te stellen dit niet hebben. Ook is gebleken dat flexwerkers weinig tot niet betrokken zijn bij de medezeggenschap. Er zullen maatregelen worden genomen om de betrokkenheid van flexwerkers te vergroten en de naleving van de WOR te bevorderen. Welke maatregelen dat zijn, weten we nog niet.

Arbeid en zorg: vereenvoudiging verlofstelsels

Het verlofstelsel uit de Wet arbeid en zorg is ingewikkeld. Dit wil het kabinet eenvoudiger maken. Op dit moment wordt gewerkt aan de vereenvoudiging van het verlofstelsel. Over deze vereenvoudiging is de Kamer in juli 2023 en april 2024 geïnformeerd. Samen met UWV wordt gewerkt aan de administratieve vereenvoudigingsmogelijkheden uit de brief van juli 2023. Ook wordt er gewerkt aan het vergroten van de bekendheid van het recht op flexibel werken, dat werknemers kunnen inzetten om werk en mantelzorg te combineren, en aan de administratieve vereenvoudiging van het verlofstelsel.

Op lange termijn is de uitdaging hoe we arbeid en zorg combineren, als steeds meer mensen mantelzorg moeten verlenen. De SER werkt aan een advies hierover. Daarnaast onderzoekt het kabinet ook of er andere knelpunten zijn waar gezinnen – in al diverse verschijningsvormen – tegenaan lopen. De ABU onderschrijft het belang van deze maatregelen.

Arbeidsmigratie: selectiever en gericht

Migratie is het hoofdthema van het kabinet. Het kabinet erkent dat arbeidsmigranten een blijvend onderdeel zijn van onze maatschappij, en arbeidsmigratie wordt gezien als een essentieel instrument voor de arbeidsmarkt. Deze migranten brengen waardevolle kennis en vaardigheden mee, wat een goed ontvangstbeleid rechtvaardigt en Nederland aantrekkelijk moet houden voor deze groep. We lezen terug dat er het besef is dat Nederland een duidelijke visie nodig heeft op de gewenste economische structuur. Het kabinet komt ook met een afwegingskader voor nieuwe bedrijvigheid. Hieraan dragen we graag bij.

Het is belangrijk dat arbeidsmigratie goed wordt gereguleerd en dat misstanden effectief worden aangepakt. We zijn positief over het voornemen van de minister om de benoemde thema's verder uit te werken in nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties. Wij denken graag mee in dit proces. Het is ook goed dat één ministerie de regie lijkt te hebben bij de uitwerking van deze plannen. Daarnaast steunen we de investering in taalprogramma's voor arbeidsmigranten die langer in Nederland blijven. We willen blijven investeren in deze programma's.

Hogere boetes voor boeven

Het verhogen van boetes voor boeven is een stap in de goede richting, iets waarvoor wij al jaren pleiten. Ook de ontwikkeling van een kennismigrantenregeling is een positief punt. Zo kunnen arbeidsmigranten via de 'voordeur' in plaats van de 'achterdeur' binnenkomen. Internationale samenwerking is cruciaal voor het aanpakken van misstanden, en wij ondersteunen daarom de versterking van de Europese Arbeidsautoriteit (ELA).

De versoberde 30%-regeling voor kennismigranten wordt aangepast naar een 27%-regeling zonder afbouw, terwijl het selectieve toelatingsbeleid voor arbeidsmigranten uit derde landen gehandhaafd blijft, evenals de verplichte tewerkstellingsvergunning voor arbeidsmigranten van buiten de EU. Het kabinet stelt dat informatie voor arbeidsmigranten eenvoudig vindbaar en toegankelijk moet zijn. Zij moeten hulp krijgen bij juridische ondersteuning. In 2024 wordt daarom het netwerk van informatiepunten (WorkInNL) uitgerold. Daarnaast wordt laagdrempelige, meertalige dienstverlening gestart via het Juridisch Loket, met in 2025 een experiment voor snellere geschilbeslechting door de kantonrechter.

De ABU ondersteunt deze ontwikkelingen en draagt bij aan het succes van regionale informatiepunten, waarbij ook de SNCU en DOORZAAM betrokken zijn. Het ministerie van BZK werkt bovendien aan het verbeteren van de gegevenskwaliteit en het uitbreiden van de registratievoorzieningen voor niet-ingezetenen (RNI), waaronder arbeidsmigranten. Ook hierbij denken wij graag mee. Ten slotte willen wij, gezien ons onderscheidend vermogen als vertegenwoordiger van de bonafide sector, een belangrijke bijdrage leveren aan het tevredenheidsonderzoek onder arbeidsmigranten, zoals genoemd in de SZW-begroting.

Wat we niet lezen

Handhaving lijkt weinig prioriteit te hebben en de aanpak van 'foute inleners' wordt te weinig belicht, terwijl dit cruciaal is. Wij vinden dat bedrijven die arbeidsmigranten rechtstreeks in dienst nemen, onvoldoende aandacht krijgen. De focus ligt te veel op uitzendbureaus.

Het valt op dat er geen duidelijke visie op de ontwikkeling van passende huisvesting voor arbeidsmigranten is. Men lijkt ervan uit te gaan dat de vraag naar huisvesting zal afnemen door gericht beleid en hogere arbeidsproductiviteit, maar een concrete planning hiervoor ontbreekt. Ook missen we een duidelijke verantwoordelijkheid voor werkgevers rond overlast en extra kosten wanneer arbeidsmigranten geen toegang hebben tot reguliere huisvesting. Tot slot: opvallend is dat in de BZK-begroting geen bepalingen zijn opgenomen over de huisvesting van arbeidsmigranten.

Inkomens- en loonkostenvoordelen

Lage-inkomensvoordeel (LIV) en loonkostenvoordelen (LKV)

Lage-inkomensvoordeel

Het lage-inkomensvoordeel (LIV) is een tegemoetkoming in de loonkosten aan werkgevers. Het doel is banen te creëren en te behouden voor werknemers aan de basis van de arbeidsmarkt. Afschaffing van het LIV was al in gang gezet. Het LIV wordt in 2025 voor de laatste keer uitgekeerd over het jaar 2024. Per 2025 wordt het LIV afgeschaft.

Loonkostenvoordeel

De loonkostenvoordelen (LKV's) bestaan sinds 2018. Er zijn vier typen LKV's: LKV oudere werknemer, LKV arbeidsgehandicapte werknemer, LKV herplaatsen arbeidsgehandicapte werknemer en LKV doelgroep banenafspraken en scholingsbelemmerden. De loonkostenvoordelen zijn tegemoetkomingen in de loonkosten voor werkgevers met als doel werkgevers te stimuleren om specifieke groepen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

Wat verandert er? Een opsomming.

- LKV oudere werknemer: voor dienstverbanden die zijn begonnen op of na 1 januari 2024 geldt dat de bedragen van het LKV oudere werknemer worden verlaagd per 1 januari 2025. Van € 3,05 per uur naar € 1,35. Het maximumbedrag per jaar wordt verlaagd van € 6.000 naar € 2.600. Het LKV oudere werknemer wordt per 1 januari 2026 afgeschaft.
- LKV herplaatsen arbeidsgehandicapte werknemer: vanaf 1 januari 2025 worden de criteria verruimd. Met de verruiming kunnen meer werkgevers een beroep doen op de LKV als zij een werknemer met een arbeidshandicap gedeeltelijk herplaatsen in de eigen functie of (geheel of gedeeltelijk) ergens anders in de organisatie.
- Het kabinet wil het LKV doelgroep banenafspraken en scholingsbelemmerden per 1 januari 2026 vereenvoudigen. Hiertoe is in 2023 al een wetsvoorstel ingediend. Het gaat om het structureel maken van dit LKV, het schrappen van de benodigde doelgroepverklaring en het harmoniseren van de doelgroep met de doelgroep banenafspraken.
- De Hoge Raad heeft (in mei 2024) geoordeeld dat bij overgang van onderneming het recht op loonkostenvoordeel mee overgaat naar de nieuwe verkrijger. Het kabinet wil een nieuwe systematiek te introduceren waarbij werknemers bij wisseling van werkgever en een overgang van onderneming van de werkgever een nieuwe doelgroepverklaring kunnen aanvragen. Daardoor kan het resterende recht op loonkostenvoordeel doorlopen naar de nieuwe werkgever.

Leven lang ontwikkelen nodig om krapte te lijf te gaan

Het kabinet draagt bij aan leren en ontwikkelen, om de duurzame inzetbaarheid van werkenden en het verdienvermogen van werkgevers te vergroten. De beleidsinstrumenten onder het thema leven lang ontwikkelen (LLO) stimuleren en faciliteren mensen om zichzelf verder te ontwikkelen en duurzaam inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt.

Cruciaal is een sterke ontwikkelcultuur, waarin het voor mensen en bedrijven vanzelfsprekend is om zich te blijven ontwikkelen. Er wordt steeds meer toegewerkt naar een op skills gerichte arbeidsmarkt, waarin niet alleen diploma's van belang zijn, maar ook vaardigheden, competenties en kennis. Op dit moment lopen er diverse subsidieregelingen die gericht zijn op werkenden of werkgevers: Via de SLIM-regeling ondersteunt SZW werkgevers. Dit is aanvullend op de eigen inspanningen van werkgevers en werknemers op het gebied van leven lang ontwikkelen.

In maatschappelijk cruciale kraptesectoren wordt arbeidsmarktgerichte scholing gestimuleerd. Het kabinet ontwikkelt sectorale ontwikkelpaden, samen met sectoren waarin we ook in de toekomst voldoende mensen nodig blijven hebben (waaronder zorg, kinderopvang, techniek, bouw & energie, groen en onderwijs). Zodat

werkzoekenden met de juiste hulp aan de slag kunnen op (laagdrempelige) leerbanen in deze sectoren en dat werkenden zich stapsgewijs een leven lang kunnen ontwikkelen en scholen in de praktijk. Ook middelen die overblijven na afronding van de subsidieregeling MDIEU (2021-2025) kunnen worden ingezet om de duurzame inzetbaarheid en productiviteit van werkenden te verbeteren.

Tegengaan (arbeidsmarkt)discriminatie

Het kabinet pakt discriminatie, racisme, antisemitisme en moslimhaat aan. Hiervoor is geen plaats in Nederland, niet op straat en niet online. Voor de preventie en aanpak van alle vormen van discriminatie en racisme zal het kabinet een Nationaal Programma met meerjarenagenda opstellen, in samenwerking met de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme. De inzet van het ministerie van SZW richt zich op preventie. Met bijvoorbeeld het faciliteren van trainingen om discriminatie en racisme te herkennen en hierbij in te grijpen. Ook wil het kabinet interreligieuze dialoog faciliteren en gelijke kansen op de arbeidsmarkt stimuleren. Samen met andere werkgeversorganisaties werkt de ABU verder aan de ontwikkelagenda Voor een inclusieve arbeidsmarkt.

Pensioen: zorgvuldige transitie

Bestaanszekerheid houdt in dat iedereen van zijn of haar pensioen moet kunnen leven. De komende jaren stappen pensioenuitvoerders en sociale partners over naar nieuwe pensioenregelingen. Het kabinet houdt deze overgang nauwlettend in de gaten. Door monitoring, adviezen van de regeringscommissaris en signalen uit de Tweede Kamer en de samenleving, zorgt het kabinet ervoor dat eventuele problemen snel worden opgelost. De Tweede Kamer ontvangt minstens twee keer per jaar een voortgangsrapport. Het kabinet wil dat zo veel mogelijk mensen gezond hun pensioen halen en blijft daarom duurzame inzetbaarheid stimuleren. De maatwerkregeling voor duurzame inzetbaarheid en eerder uittreden blijft ook in 2025 van kracht, en het kabinet zal met sociale partners overleggen over de beste aanpak voor de periode daarna.

Fiscale zaken

In de Miljoenennota 2025 staan enkele belangrijke punten op het gebied van fiscaliteit die van invloed kunnen zijn op zowel burgers als bedrijven

Belastingen en premies

Het Rijk verwacht in 2025 een totale opbrengst van ongeveer €425,1 miljard aan belastingen en premies. De belangrijkste inkomstenbronnen zijn de loon- en inkomstenbelasting, btw, en de vennootschapsbelasting. In totaal neemt de belastingopbrengst toe met €19,5 miljard ten opzichte van 2024, hoewel de endogene groei (groei als gevolg van economische ontwikkelingen) minder sterk zal zijn dan in 2024.

Mkb-winstvrijstelling niet verlaagd

In de voorjaarsnota is opgenomen dat de mkb-winstvrijstelling verder verlaagd wordt naar 12,03% in plaats van de afgesproken verlaging van 12,7%. In het hoofdlijnenakkoord is echter opgenomen dat deze verlaging geen doorgang zal vinden en de mkb-winstvrijstelling per 1 januari 2025 12,7% zal zijn.

In het algemeen richt de fiscaliteit in 2025 zich op stijgende belastingopbrengsten als gevolg van economische groei, met specifieke aandacht voor consumptie, loonstijgingen, en het corrigeren van eerdere eenmalige fiscale maatregelen. De Miljoenennota onderstreept ook het belang van beleid dat zowel de belastingdruk verlaagt als bijdraagt aan bredere economische stabiliteit.

Box 2

In de Miljoenennota 2025 wordt het Box 2-tarief besproken in relatie tot de belastingplannen van het kabinet. Het oorspronkelijke plan om het hoge Box 2-tarief te verhogen naar 33% wordt teruggedraaid. Het tarief zal verlaagd worden naar 31%. Dit was een van de maatregelen die zijn afgesproken in het Hoofdlijnenakkoord (HLA) van het kabinet.

Box 3

Op 1 januari 2024 is het Box 3-tarief verhoogd naar 36%. In het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat dit tarief verlaagd zal worden. Het is nog onduidelijk hoeveel het tarief verlaagd zal worden.

Sociale zekerheid**Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (Octas)**

Beleidsopties bij onderwerpen als Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS), Participatiewet, Toeslagenwet, Caribisch Nederland en werkende armen (kinderopvang) moeten nog worden uitgewerkt. Hiervoor zijn middelen gereserveerd op de aanvullende post van Financiën. Deze middelen worden betrokken bij de voorjaarsbesluitvorming 2025.

WW-veranderingen

Het hoofdlijnenakkoord voor 2025 bevat enkele belangrijke wijzigingen in de Werkloosheidswet (WW). Er zijn plannen om de hoogte en duur van de WW-uitkering te hervormen. In plaats van de huidige systematiek waarbij de WW-uitkering oploopt naarmate iemand langer heeft gewerkt, wil het kabinet een meer gestandaardiseerde benadering hanteren. Dit houdt in dat de duur en hoogte van de uitkering beter aansluiten bij de daadwerkelijke werkloosheidsduur en de arbeidsmarktsituatie.

Verder wil het kabinet de overgang naar andere sociale regelingen zoals de Ziektewet (ZW) en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) soepeler laten verlopen voor langdurig werklozen. Hiermee wordt beoogd om de prikkel tot werkhervatting te versterken en tegelijkertijd betere ondersteuning te bieden voor mensen die langdurig niet kunnen werken.

Whk-premies omhoog

De premies voor de Werkhervattingskas (Whk) stijgen in 2025 vanwege hogere uitkeringslasten. De WGA-premie (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten) gaat omhoog naar 0,83% van het loon (tegen 0,77% in 2024). Dit is te wijten aan een toename van uitkeringsjaren en indexatie van uitkeringen. Ook de Ziektewetpremie stijgt naar 0,50% (van 0,45% in 2024), voornamelijk door een toename van de verwachte lasten en een vermogenstekort binnen de Ziektewet.

Bedrijfsvoering**CSR**

De CSRD verplicht een groep bedrijven om in de jaarrapportage hun duurzaamheidsprestaties te rapporteren volgens nieuwe en meer gedetailleerde (Europese) richtlijnen. In 2025 ondersteunt het ministerie van Economische Zaken (EZ) het MKB bij de implementatie, onder andere met voorlichting.

AI Verordening (AI-Act)

De Europese AI Verordening reguleert AI-systemen in het private en publieke domein. De verordening heeft als doel burgers vertrouwen te geven in AI door te zorgen dat veilige AI-systemen de interne markt op komen met waarborgen voor de bescherming van fundamentele rechten. Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) neemt de vertaling naar nationale Wetgeving op zich. Het streven is om die wetgeving in 2025 naar het parlement te kunnen sturen. Daarnaast zet EZ in 2025 in op ondersteuning van bedrijven bij het voldoen aan de AI Verordening. Dit gebeurt onder andere door communicatie en het ondersteunen van de NEN bij het opstellen van AI-normen.

eIDAS Verordening en e-privacy verordening

Het beschermen van persoonsgegevens en de verbetering van de beveiliging en vertrouwelijkheid van communicatie verdient blijvende aandacht. Het ministerie van EZ (gedeeltelijk in samenwerking met BZK) werkt ook in 2025 aan de uitvoeringswetgeving die invulling moet geven aan de herziene eIDAS-verordening.

NIS2-richtlijn/Cybersecurity

De Europa NIS2-richtlijn treedt op 17 oktober 2024 in werking voor Nederland. Een flink aantal bedrijven zal verplicht maatregelen moeten gaan nemen op het vlak van cybersecurity. Het gaat om essentiële en belangrijke NIS2-bedrijven met een omzet boven de tien miljoen of meer dan vijftig medewerkers. De NIS2-regelgeving brengt belangrijke verplichtingen met zich mee, vooral als organisaties vallen onder de categorie essentiële en belangrijke bedrijven. In 2025 gaat het Ministerie van EZ toezien op de naleving van de NIS2-richtlijn.